

senka juga

dino bucati

Između naherenih kuća, galerija sa lukovim, trulih od prašine, smradnih hodnika, kužnih zidova, zadaha prljavštine ugnjeđenog u svakom međuprostoru, samu na sred ulice, video sam u Port Saidu jednu čudnu figuru. Po stranama, duž podnožja kuća, kretali su se bedni stanovnici kvarta, pa iako ih, ako bolje razmislim, nije bilo mnogo, izgledalo je kao da ulica vrvi od njih, toliko je to brujanje bilo ujednačeno i neprekidno. Nije mi uspevalo da, kroz velove prašine i zabljeskujuće odsjaje sunca, zadržim pažnju na jednoj strani, kao u snu. Ali potom, baš na sredini ulice (put gotovo istovetan hiljadama drugih, koji se gubio sa vidika u perspektivi kitnjastih a oronulih baraka) baš na sredini, svog uronjenog u suncu, spazio sam čoveka, verovatno Arapina, obućenog u prostrani beli ogrtač, sa nekom vrstom kapuljače na glavi — kako mi se činilo — jednako belom. Koračao je polagano, sredinom puta, kao teturajući se, gotovo tražeći nešto, ili je oklevao, ili je bio čak i pomalo omamljen. Odlazio je, udaljavajući se između prašnjavih rupa, uvek tim svojim korakom medveda, potpuno neopažen, sav svoj, na tom putu i u tom času, kao da je upio u sebe, sa neobičnom snagom, sav svet koji ga je okruživao.

Bilo je to tek na tren. Odmah potom, samo što sam ga opazio a čovek, i posebno njegov neobičan korak, najednom su mi se uvukli u dušu, ne znajući sebi da objasnim razlog. »Pogledaj kako je smešan onaj tamo u dnu!«, rekao sam prijatelju, i očekivao od njega neku običnu reč, koja bi vratila sve u uobičajeno stanje (jer sam osetio kako se u meni rada neka uznemirenost). Rekavši to, uputio sam još jedan pogled prema dnu ulice da bih ga posmatrao.

»Koji?«, upitao je moj prijatelj. Ja sam odgovorio: »Pa, onaj čovek koji se gega sredinom puta.«

Dok sam tako govorio, čovek je nestao. Ne znam da li je ušao u neku kuću, ili u neku uličicu, ili ga je progutao žamor koji je gmizao duž kuće, ili se rasplinuo upravo u ništa, spaljen popodnevnim odblescima. »Gde? gde?«, rekao je moj prijatelj, a ja sam odgovorio: »Bio je tamo, ali sada je iščezao.«

Potom smo ponovo ušli u kola i otišli da se vozimo, iako je bilo tek dva i bilo je toplo. Uznemirenost se stišala i opušteno smo se smejali raznim glupostima, sve dok nismo prispeli do granica urođeničkog predrada, gde su prestajale prašnjave zgrade, počinjao pesak, a suncu su se spirale samo priljave barake koje su, samilosno sam se nadao, bile nenastanjenne. Pogledavši bolje, međutim, opazio sam kako se jedna nit dima, gotovo nevidljiva od ognjiva sunca, penje iz jedne od onih jazbina, dižući se sa naporom u nebo. Ljudi dakle žive tu, unutra, razmišljao sam sa grizom savešću, dok sam uklanjao komadić slame sa jednog rukava mog belog odela.

Dangubio sam, tako, sa tim čovekoljubljem turista, kada mi je ponestalo daha. »Kakav narod!«, rekao sam prijatelju. »Pogledaj onog dečacića sa činijom u ruci, na primer, šta on očekuje da...« Nisam završio jer mi je pogled, ne mogavši da se zbog svetla zaustavi na jednoj stvari, lutajući nemirno, polegao po jednom čoveku, obućenom u beli ogrtač, koji se udaljavao, teturajući se, sa one strane jazbina, u sred peska, prema obali jedne lagune.

»Koja glupost!«, rekao sam povišenim glasom da bih se umirio. »Ima pola sata da se vozimo a stigli smo opet na isto mesto! Pogledaj onog tipa, onog što sam ti rekao!« I bio je on, bez sumnje, sa tim njegovim šepavim korakom, kao da ide tražeći nešto, ili okleva, ili je čak i pomalo omamljen. Opet se, okrenutih leđa, udaljavao polako, noseći u sebi — činilo mi se — strpljivu i upornu sudbonosnost.

Bio je on; i uznemirenost se opet radala, jače, jer sam dobro znao da to nije isto mesto, i da se auto, čak vozeći sporo, udaljio nekoliko kilometara, što čovek koji ide peške ne može. Ipak je taj neodgonetljivi Arapin bio tamo, u hodu prema obali lagune, gde je ne znam šta

mogao da traži. Ne, nije ono tražio ništa, to sam odlično znao. Od krvi i mesa ili opsena, on se pojavio zbog mene, čudom se premeštajući sa jednog kraja grada na drugi da bi me pronašao, a bio sam svestan (jer mi je neki glas govorio iz dubine) nejasnog saučesništva koje me je za to vezivalo.

»Koji tip?«, odgovorio je moj bezbrižni prijatelj. »Onaj dečak sa činijom?«

»Ma ne!«, odgovorio sam besno. Zar ga ne vidiš tamo u dnu? Nema nikoga osim njega, onaj tamo što... što...«

Bio je to svetlosni efekat, obična optička varka, ali čovek je opet nestao u ništa. Zlokobna obmana. U stvarnosti, reči su mi zastajale u grlu. Mucao sam, smeten, videvši pust pesak. »Tebi nije dobro«, rekao mi je prijatelj. »Vratimo se na parobrod.« Tada sam pokušao da se nasmejem i rekao: »Zar ne shvataš da se šalim?«

Uveče smo pošli, brod se spuštao kanalom prema Crvenom moru, u pravcu Tropa, i u toku noći slika Arapina mi je ostala čvrsto urezana u dušu, dok sam uzaludno nastojao da razmišljam o svakodnevним stvarima. Izgledalo mi je nerazumljivo da sledim, na neki način, određena koja nisu moja, palo mi je na pamet kako čovek iz Port Saida nije u svemu tome nedužan, gotovo da je u njemu postojala želja da mi pokaže puteve juga, da je njegovo geganje, njegovo njihanje medveda, bezazleno mamljenje, uz nekakve čarolije.

Zaplovio je brod i, malo po malo, ubedio sam sebe da sam bio u zabludi. Arapi se svi oblače manje-više isto, očigledno da sam bio zbunjen, saučesnik sumnjive izmišljotine. Sve vreme sam osećao kako se vraća nejasni odjek neugodnosti, ujutru dok smo pristajali u Masau. Tog jutra sam otišao da se vozim sam, u toplije sate, i zaustavljam se na raskršćima da razgledam okolinu. Činilo mi se da vršim neku vrstu opta, kao kada se prelazi mostić kako bi se videlo može li da izdrži. Hoće li se ponovo pojaviti osoba iz Port Saida, čovek ili prikaza, što god bio?

Vozio sam se sat i po a sunce me nije mučilo (slavno sunce Masaua) jer je proba, izgleda, ispunila moja očekivanja. Uputio sam se pešice prema Tauludu, zaustavio sam se da vidim nasip, video sam Arape, Eritrejce, Sudance, lica čista i pokvarena, a njega nisam video. Prestao sam, radosno, da se kuvam od vrućine, kao oslobođen od proganjanja.

Potom je palo veče i ponovo smo pošli prema jugu. Sapatnici su se već iskrcali, brod je bio gotovo prazan, osetio sam se sam i tud, uljez u svetu drugih. Izvadeni su privezi, brod je polagano počeo da se udaljava od napuštene keja, nikoga nije bilo da pozdravlja, i najednom sam shvatio kako je prikaza iz Port Saida, zapravo, na izvestan način obuzeta mno, makar i da bi me uznemiravala, bolje nego ništa. Da, on me je plašio tim svojim neobjašnjivim nestancima, ali je to u isto vreme bio i razlog za ponos. Čovek je zaista došao zbog mene (moj saputnik ga nije ni primetio). Razmišljajući kasnije, izgledao mi je kao ovaploćena tajna same Afrike. Između mene i ove zemlje postojala je, pre nego što sam u nju i posumnjao, povezanost. Stigao mi je vesnik, iz bajkovitih kraljevstava juga, da mi pokaže put.

Brod je već bi dvesto metara od obale, kad eno jedne male bele figure, koja se kretala ivi-

com mola. Sama, na sivoj traci cementa, udaljavala se polagano — činilo mi se — gegajući se kao da okleva, ili ide tražeći nešto, ili je čak i pomalo omamljena. Srce je počelo da mi lupa. Bio je on, u to sam bio siguran, ko zna da li je čovek ili prikaza, verovatno mi je (a zbog razdaljine nisam mogao da vidim) okrenuo leđa, odlazio u pravcu juga, besmisleni glasnik sveta, koji je mogao da bude i moj.

I danas, u Hararu, konačno sam ga iznova sreo. Tu sam gde pišem, u kući jednog prijatelja, ponešto izdvojenoj, žagor Petromaksa mi je prepunio glavu, misli mi lete tamo i amo, kao talasi, možda umor, možda sam se prehladio u kolima. Ne, nije to više bio strah, kao u laguni Port Saida, već kao da sam se osetio slabim, manje vrednim u odnosu na to što očekujem.

Ponovo sam ga danas video, dok sam istraživao lavirinte urođeničkog grada. Koračao sam pola sata tim crevima, svako je bilo isto ali i različito, a i svetlost je bila veoma lepa posle oluje. Zabavljao sam se zavirujući kroz retke otvore, gde su se ukazivala dvorišta iz bajke, zatvorena, kao i majušna utvrđenja, u crvene zidove od kamena i blata. Uličice su bile u najmanju ruku napuštene, kuće (takoreći) tihe, više puta sam pomislio da je taj grad mrtav, uništen kugom, i da više nema izlaza; noć nas je zatekla u očajničkom traganju za slobodom.

Razmišljao sam o tome kada mi se on ponovo javio. Na jednom ukrštanju, silazio sam starim puteljkom koji nije bio krivudav kao ostali, već dovoljno prav, tako da sam mogao da ga vidim na osamdesetak metara. Koračao je po kamenju, gegajući se više nego ikada, kao medved, i okrenuvši leđa udaljavao se, naročito značajno: ne baš tragično niti groteskno, ne znam baš kako da kažem. Ali bio je on, isti čovek iz Port Saida, glasnik bajkovitih kraljevstava, koji više neće moći da me napusti.

Potrčao sam po skrahanom kamenju, najvećom mogućom brzinom. Ovoga puta mi, konačno, neće umaći, dva jednolika crvena zida preprečila su puteljak, a vrata nije bilo. Trčao sam sve do zavjutka uličice i nadao se kako ću, na krivini, ponovo da pronađem čoveka, na ne više od tri metra. A njega nije bilo. Kao i pre, iščezao je u ništa.

Video sam ga opet, kasnije, uvek istog, kako se udaljava, tada jednim od onih creva, ne prema moru već prema unutrašnjosti. Nisam više trčao za njim. Zastao sam gledajući ga, sa nekom nejasnom tugom, sve dok nije iščezao u jednoj bočnoj uličici. Šta je hteo od mene? Gde je hteo da me odvede? Ne znam ko si ti, da li si čovek, prikaza ili opsena, ali se plašim da si pogrešio. Ja nisam, bojim se, onaj koga tražiš. Nije mi sasvim jasno šta radiš, ali mislim da sam shvatio kako bi želeo da me odvede dalje, svaki put dalje, uvek bliže središtu, sve do granica tvoga neznanog kraljevstva.

Shvatam to i bilo bi lepo. Ti si strpljiv, sačekuješ me na usamljenim raskršćima da mi pokažeš put, zaista si nenametljiv, pokazao si da možeš i da mi pobegneš, sa svom istočnjačkom diplomatijom, a nisi se usudio ni da mi otkriješ lice. Ti si samo hteo da ja shvatim — čini mi se — kako me tvoj vladar očekuje u sred pustinje, u čudesnoj belo palati koju čuvaju lavovi, gde pevaju začarane fontane. Bilo bi lepo, znam, i ja bih baš to želeo. Ali moja duša je prezrivo bojažljiva, uzalud je korim, njena krila trepere, njeni prozirni zubici cvokocu, tek što se dovede do praga velike avanture. Takav sam, na žalost, i zaista se bojim da je tvoj kralj protraćio vreme čekajući me u belo palati, u sred pustinje, gde bih verovatno bio srećan.

Ne, ne, u ime neba. Bilo kako bilo, glasniče, ponesi vesti koje šaljem, nije potrebno da se još jednom vidimo. Večeras se osećam zaista dobro, iako mi se misli pomalo komešaju, i odlučio sam da otputujem (A da li ću biti sponosan? Neće li, najzad, moja duša da se pokoleba, u pravi čas da zadrhti, i sakrije glavu među plašljiva krila, govoreći da ne ide dalje?).

S italijanskog: Dušica Potić